

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม และพฤติกรรมการก่อกำเนิดของครัวเรือนในภาคเหนือ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อกำเนิดของครัวเรือนในภาคเหนือ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Section Data) ซึ่งได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2547 โดยอาศัยทฤษฎีการบริโภคเป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อกำเนิดครัวเรือนในภาคเหนือ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ครัวเรือนในภาคเหนือ โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น โดยประมาณการแบบวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squared : OLS)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มีจำนวน 8,045 ครัวเรือน โดยหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 54.45 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 67.89 และสมรสแล้วร้อยละ 70.53 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลร้อยละ 59.19 เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเองร้อยละ 79.90 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.68 จำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิงเฉลี่ย 1.02 คน มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 8,642.08 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนประมาณ 13,091.57 บาท เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,214 ครัวเรือน พบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ยต่ำกว่าอายุเฉลี่ยรวม สัดส่วนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมเล็กน้อย มีสัดส่วนของ

หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส และเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเองมากกว่าค่าเฉลี่ย มีระดับการศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ย จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยและรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครัวเรือนทั้งหมดเล็กน้อยเช่นกัน โดยมูลค่าหนี้เฉลี่ยเท่ากับ 200,742.60 บาท มีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อกำหนดของครัวเรือนในภาคเหนือ ได้แก่ ชั้นทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิง และอายุของหัวหน้าครัวเรือน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ถือครองทำการเกษตรที่เช่าที่ดิน มีโอกาสทำให้ครัวเรือนตัดสินใจก่อกำหนดสูงสุด รองลงมาคือ หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นเจ้าของที่ดิน และเสมียนพนักงาน พนักงานขายและให้บริการผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต หัวหน้าครัวเรือนที่สมรสแล้วมีโอกาสในการก่อกำหนดมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่สมรส หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษามีโอกาสในการก่อกำหนดมากกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนและจำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิงของครัวเรือนเพิ่มโอกาสในการก่อกำหนดของครัวเรือน และอายุของหัวหน้าครัวเรือนทำให้โอกาสการก่อกำหนดลดลง ส่วนปัจจัยด้านมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนพบว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจก่อกำหนดของครัวเรือนในภาคเหนือ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือ พบว่า อายุ เพศ เขตที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา ชั้นทางเศรษฐกิจ จำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิง รายได้ และมูลค่าทรัพย์สิน มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ โดยเมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้นทำให้มูลค่าหนี้เพิ่มขึ้นจนกระทั่งอายุประมาณ 56 ปี มูลค่าหนี้จึงลดลง หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชาย และการอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลทำให้มูลค่าหนี้เพิ่มสูงขึ้น หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีมูลค่าหนี้สูงที่สุด รองลงมาคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา ตามลำดับ หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหารจะมีมูลค่าหนี้สูงที่สุด นอกจากนี้ จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่พึ่งพิง มูลค่าทรัพย์สิน และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิงและการถือครองทำการเกษตรที่เช่าที่ดินทำให้โอกาสในการก่อกำหนดสูง และมีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าหนี้สูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนในสถานะอื่น ๆ หากรัฐบาลต้องการลดการก่อกำหนดและมูลค่าหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือ รัฐบาลควรส่งเสริมนโยบายที่จะแบ่งเบาภาระของหัวหน้าครัวเรือนโดยจัดหาสวัสดิการให้เด็กและคนชรา นอกจากนี้ รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการผลิตเกษตรให้กับหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองทำการเกษตรที่เช่าที่ดินให้มากขึ้น

This study covered socio-economic characteristics and debt generation behavior of households in Northern Thailand as well as the determining factors for their running into debts and their debt burdens. The study employed cross section data from the Socio-economic Survey conducted by the National Statistical Office in 2004, Consumer theory is used as study framework for understanding such determining factors. The analysis was performed according to the results of Probit Model and Regression analysis using Ordinary Least Squares : OLS technique.

The total sampled population was 8,045 households. The majority of these households were characterized as having household heads at the average age of 54.45 years old, who were male (67.89%), married (70.53%), residing in municipal area (59.19%), having their own dwelling and land (79.90%), with elementary education (61.68%), and having on the average 1.02 dependants, 8,642.08 baht household asset, and 13,091.57 baht monthly household income. Among the total samples, 5,214 households were identified as being in debt. The households in debt were found to have heads of household with age younger than the regional average, residing in municipal area fewer than the average; more being male, married, and having own dwelling

and land in comparison with the average. They also appeared to have higher education, more dependants, as well as slightly greater asset value and monthly income. Their average debt burden was 200,742.60 baht mainly from borrowing from the Bank of Agriculture and Agricultural Co-operatives, and Village Fund Scheme.

The contributing factors to debt generation among households in Northern Thailand were socio-economic class, marital status, education, dependency ratio, and age of household head. The heads of household categorized as farm operator, mainly renting land had the highest likelihood to get into debt, followed in order by those farm operator, mainly owning land, other employees. Those who were married tended to enter debt more than single persons. Those with education were likely to be in debt more than those illiterate. Average monthly household income and number of family dependants increased the chance of household running into debt. Heads of household's age was negatively associated with debt generation. Household asset value, however, appeared to bear no relationship with debt generation at statistically insignificant level.

Factors influencing the extent of debt burden were identified as age, gender, residence, education, and socio-economic class of the household head; number of dependants, income, and asset value. The household debt increased with the age of household head until 56 years old and then gradually decreased. Heads of household who were male or residing non-municipal area tended to heavier debt burden. In terms of education, those with university degree turned to have largest debt followed by those having secondary and elementary education in order. Those who were professional, technical and managerial also had largest debt obligation. Meanwhile, number of dependants, asset value, and average monthly household income were positively associated with the debt level at statistically significant level.

The findings from this study clearly indicated that households with high dependency ratio and those categorized as farm operator, mainly renting land had greater likelihood to make borrowing and greater tendency to have higher debt obligation compared to heads of household in other classifications. If government has a desire to reduce the incidents of debt generation and the debt obligation of households in Northern Thailand, it should help lighten the household head's burden by providing welfare services for children and elders as well as production inputs to land tenants to a greater extent.